

Є. В. Котух,
к. т. н., доцент кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
ORCID ID: 0000-0003-4997-620X

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.3.122

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК НОВА ПАРАДИГМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ye. Kotukh,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor of Cyber Security and Information
Technologies Department, University of Customs Service and Finances, Dnipro

E-GOVERNANCE AS A NEW PARADIGM IN PUBLIC ADMINISTRATION

У статті сконцентовано увагу на електронне врядування як на нову парадигму публічного управління, оскільки електронне врядування не лише кардинально змінює і переосмислює взаємодію між органами влади та іншими суспільними стейкхолдерами, а й запроваджує новий спосіб координації, планування, формулювання та реалізації рішень і дій у публічному управлінні. Доведено, що оскільки електронне врядування представляє нові виклики довірі громадян до органів влади, тому необхідно забезпечити безпеку цифрових транзакцій та комунікацій; конфіденційність повинна бути захищена, а громадяни повинні мати можливість контролювати особисті дані та того, хто має доступ до них. Саме це дає підстави стверджувати, що кібербезпека є суспільним благом.

Public administration reform, part of which is the implementation of e-governance, can be seen as a worldwide trend that is observed in many countries. And these are not just experiments on the introduction of new modes of service delivery, as e-governance inevitably also covers (and is guided by) new models of policy making, new models of citizen participation in public administration and political processes, new models of relations between citizens and authorities, new variants of socio-economic development.

The rapid implementation of e-government is facilitated by dynamic technological and telecommunications innovations. Authorities around the world, with the aim of transforming management structures and management processes from traditional to electronic, transmit vast amounts of information on the Internet, automating once cumbersome processes and interacting electronically with their citizens. As a result, the issue of cybersecurity is becoming increasingly acute. The World Economic Forum's Global Risk Report for 2019 identified cyber attacks as one of the top ten global risks. From year to year, cyberattack data and their impact continue to increase, indicating that cyberattacks are a growing threat to information societies, especially in the public sector.

While it can be argued that e-governance can be "inscribed" either in the paradigm of new public management, or in the paradigm of governance, in our view, e-governance is a new paradigm of public governance, since e-governance not only dramatically changes and rethinks interaction between authorities and other public stakeholders, but also introduces a new way of coordinating, planning, formulating and implementing decisions and actions in public administration.

But e-governance also presents new challenges to public confidence in government. It is necessary to ensure the security of digital transactions and communications; confidentiality must be protected and citizens should be able to control their personal data and who has access to it. And this reinforces the argument that cybersecurity is a public good.

Ключові слова: публічне управління, органи влади, електронне врядування, електронний уряд, нова парадигма, кіберзагроза, кібербезпека.

Key words: public administration, government, e-governance, e-government, new paradigm, cyber-threat, cybersecurity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Реформування публічного управління, частиною якого є впровадження електронного врядування, можна спостерігати як загальносвітову тенденцію, що простежується у багатьох країнах. І це не просто експерименти щодо впровадження нових режимів надання послуг, оскільки електронне врядування неминуче також охоплює (і керується) новими моделями формування політики, новими моделями участі громадян у публічному управлінні та політичних процесах, новими моделями відносин громадян і влади, новими варіантами соціально-економічного розвитку.

Швидкому впровадженню електронного врядування сприяють динамічні технологічні та телекомунікаційні інновації. Органи влади усього світу з метою перетворення структури управління та процесів управління з традиційної на електронну форму передають величезні масиви інформації в Інтернеті, автоматизуючи колись громіздкі процеси та взаємодіючи в електронному вигляді зі своїми громадянами. У зв'язку з цим все гостріше постає питання кібербезпеки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання упровадження електронного урядування та кібербезпеки знаходяться у фокусі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: К. Андреассона, О. Голобуцького, В. Дрешпака, Е. Камарка, І. Лопушинського, Ю. Машкарова, О. Орлова, П. Кеніса, К. Прована, А. Семенченка, А. Серенка та ін. Незважаючи на суттєву вивченість основних понять досліджуваної проблеми, вважаємо за доцільне розглянути електронне врядування під дещо іншим кутом — як нову парадигму публічного управління, що прийшла/приходить на зміну іншим у цій сфері.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — обґрунтування сутності електронного врядування як нової парадигми публічного управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У Звіті про глобальні ризики Світового економічного форуму за 2019 рік кібератаки було віднесено до десятки найбільших глобальних ризиків [1]. У звіті, опублікованому в 2019 році Інститутом Понемон, зазначено, що 90% установ, що підтримують національні критичні інфраструктури (енергетичні, охорони здоров'я, промисловості і виробництва, транспортні), зазнали принаймні одну кібератаку у період 2017—2019 рр., що призвело до порушення даних або значних зривів операційної діяльності. Ці звіти є лише двома з тривалої серії досліджень, проведених за останнє десятиліття щодо стану кібербезпеки. З року на рік дані про кібератаки та їх вплив продовжують зростати, що свідчить про те, що кібератаки становлять постійно зростаючу загрозу для інформаційних суспільств, особливо у публічному секторі.

З цих даних можна дізнатися два уроки. Перший досить очевидний і говорить про те, що цифрові інфраструктури — пористі. Ми повинні думати про них як про рухливу, гнучку, але крихку систему. Ця крихкість дає перевагу нападу над обороною, частково пояснюючи тривале зростання кіберзагроз та ескалацію їх негативних наслідків. Чим більше цифрові технології розповсюджуються, тим ширше стає поверхня атак, а разом з цим зростає і кількість успішних атак. Візьмемо, наприклад, поширення Інтернету речей (IoT). У 2018 році дослідження Symantec повідомило в середньому про 5200 атак на місяць на пристрої IoT, ця цифра майже вдвічі перевищує 3650 атак, що відбулись у 2016 році.

Другий урок може бути важче засвоїти, оскільки йдеться про неадекватність способів, якими створилась та керується кібербезпека. Це зрозуміло, якщо подивитись на дані про ескалацію кількості та наслідків кібератак, незважаючи на зростаючу цінність ринку кібербезпеки та посилення зусиль приватних та державних акторів щодо покращення безпеки інформаційних систем та інфраструктури.

Відсутність ефективних заходів із кібербезпеки може потенційно вплинути на інформаційну революцію та розвиток інформаційних суспільств по всьому світу. Без відповідних заходів безпеки кіберзагрози можуть підірвати стабільність інформаційних суспільств, зро-

бивши цифрові технології джерелом ризиків, а не лише джерелом розвитку. Крім того, відсутність безпеки цифрових технологій зруйнує довіру користувачів до них, а це також завадить впровадженню інновацій, насамперед, у публічному секторі.

Вивчення другого уроку тягне за собою перегляд рамок, що лежать в основі управління кібербезпекою. У цьому відношенні вже склався стійкий консенсус щодо трактування кібербезпеки як суспільного блага, яким слід керуватися в інтересах суспільства. Ми повністю поділяємо цю точку зору, вважаючи водночас, що головний наголос у забезпеченні кібербезпеки має робитись на публічному секторі як такому, що забезпечує функціонування всіх суспільних сфер.

У загальному випадку "суспільне благо" є економічним, а не нормативним поняттям. Однак суспільства можуть вирішити розглядати щось як суспільне благо і на нормативному ґрунті, наприклад, для підтримки суспільних інтересів. Кібербезпека сама по собі не є суспільним благом, але через її важливу роль для наших суспільств, її слід розглядати як таке. Водночас слід зазначити, що поняття кібербезпеки загалом та в публічному секторі зокрема безпосередньо пов'язане з феноменом інформаційного суспільства та електронного врядування, що з'явилося внаслідок розвитку інформаційного суспільства. Тому нижче зупинимось на розгляді електронного врядування, але саме електронного врядування (e-governance), а не електронного уряду (e-government). І хоча про електронний уряд і електронне врядування написано багато, але ми хочемо розглянути останнє під дещо іншим кутом — як нову парадигму публічного управління що прийшла/приходить на зміну іншим у цій сфері.

Сфера публічного управління протягом своєї історії зазнала різноманітних змін, що можна, зокрема, побачити у п'яти парадигмах, визначених Генрі [3], до яких слід додати новітні парадигми, такі як Новий публічний менеджмент (далі НПМ) та належне врядування. Перебуваючи в інформаційному столітті, можна стверджувати, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (далі — ІКТ) призвело до перетворення різних аспектів публічного управління, до виникнення та впровадження концепцій електронного уряду та електронного врядування.

Англомовний термін "e-governance" складається з двох частин: відповідно "електронний" і "врядування", тому слід визначати обидві ці частини для визначення "електронного врядування". "Електронний", представлений префіксом "е", стосується конвергенції комп'ютерів та комунікаційних технологій (Мухаммед та Абу Момтаз [7]). Що стосується другої частини, то низка авторів, зокрема, Пальвія та Шарма [4], Торнхілл [9] та Місурака [6] відзначаючи складність поняття врядування, стверджують, що врядування стосується процесів та інституцій як формальних, так і неформальних, які керують колективними цілями груп. Як наслідок, хоча уряди і можуть бути авторитетними для суспільства, але вони є лише одними із стейкхолдерів у врядуванні. Іншими стейкхолдерами є представники приватного сектору та неурядові організації, які в деяких випадках діють без державних повноважень. Чадвік [2] стверджує, що врядування стосується всього кола відносин та інститутів, що беруть участь у процесі публічного управління,

і основне питання тут полягає у тому, як влада взаємодіє із суспільством для прийняття взаємно прийнятних рішень і чи суспільство здійснює самокерування, а не чекає настанов від уряду.

Цікаво, що різні міжнародні органи визначають електронне врядування відповідно до їх поглядів на врядування загалом. Наприклад, трактування врядування Світовим Банком пов'язане виключно з тим внеском, який воно робить у соціально-економічний розвиток шляхом економічної та структурної лібералізації. Тому для Світового Банку електронне врядування передбачає використання засобів ІКТ, щоб змінити спосіб взаємодії громадян і бізнесу з владою з метою залучення громадян до прийняття рішень, розширення доступу до інформації, більшої прозорості органів влади та зміцнення громадянського суспільства.

Уряди деяких країн, зокрема, Великої Британії та Індії, взяли за основу концепцію SMART для свого трактування електронного врядування. На їхню думку, електронне врядування є застосуванням інформаційних технологій (далі — ІТ) у процесі функціонування органів влади для запровадження простого, морального, відповідального, чуйного та прозорого управління (SMART).

Один з важливих наслідків використання нових технологій у врядуванні полягає в тому, що воно розширюється за межі внутрішньої операційної діяльності органів влади, включаючи надання електронних послуг громадянськості та подальшу взаємодію між громадянином та владою. Цей потенціал інтерактивності можна визначити як один із найважливіших аспектів електронного врядування стосовно зміни характеру публічного управління у цілому.

Виходячи з цього визначення, електронне врядування має величезний потенціал для того, щоб громадяни перестали бути просто пасивними споживачами послуг, що пропонуються їм. Електронне врядування дає можливість громадянам відігравати більш активну роль у визначенні тих послуг, які вони хочуть отримувати, і структури, завдяки якій ці послуги можна найкраще надати.

А також вже згадані Пальвія та Шарма [4] стверджують, що "Електронне врядування — це використання інформаційних і комунікаційних технологій у публічному секторі з метою покращення надання інформації та послуг, заохочення участі громадян у процесі прийняття рішень та підвищення рівня відповідальності, прозорості й ефективності діяльності органів влади. Електронне врядування включає в себе нові стилі керівництва, нові способи обговорення і прийняття рішень, нові способи доступу до знань, нові способи з'ясування думки громадян і нові способи організації і надання інформації та послуг. Електронне врядування, як правило, розглядають як більш широке поняття, ніж електронний уряд, оскільки воно може призвести до зміни способу взаємодії громадян з органами влади та один з одним. Електронне врядування може сприяти виникненню нових концепцій громадянства, як з точки зору потреб громадян, так і їхніх обов'язків. Його мета — залучити громадянина до публічного управління, та розширити його можливості у цій сфері".

Можна стверджувати, що таке визначення стосується широкого спектру аспектів управління публічним сектором з акцентом на те, як використання ІКТ сприяє на-

лежному врядуванню. Однак визначення акцентує увагу і на тому, що електронне врядування призвело до серйозних змін у способі надання публічних послуг. Як зауважували Мухаммед та Абу Момтаз [7], впровадження ІКТ у врядуванні призвело до заміни таких двох відомих елементів, як праця та капітал інформацією та знаннями. І у цьому сенсі Інтернет створив той же самий прорив, який створив друкарський верстат у п'ятнадцятому столітті. Ми повністю погоджуємось з авторами з цього приводу, хоча і не погоджуємось з тим, що вони у своїй роботі "Розуміння електронного врядування: теоретичний підхід" використовують поняття електронного врядування та електронного уряду взаємозамінно, так, ніби вони означають одне й те саме.

Суттєва різниця між електронним врядуванням та електронним урядом полягає в тому, що перше виходить за рамки другого. Електронне врядування не стосується лише веб-сайтів та електронної пошти, воно змінює по суті відносини між державними установами та середовищем, що включає бізнес та громадянське суспільство. Тому електронний уряд слід розглядати лише як складову електронного врядування.

Деякі автори також опосередковано ототожнюють електронне врядування з електронною демократією, що також, на наш погляд, є хибним. Хоча немає загального консенсусу щодо визначення поняття "електронна демократія", узагальнюючи різні погляди та думки її можна визначити як використання ІКТ та стратегій "демократичних секторів" у політичних процесах на рівні місцевих громад, регіонів, націй та на світовій арені. І у цьому сенсі електронну демократію слід розглядати як розширення електронного уряду.

Здається, немає загальної думки щодо того, звідки і коли дійсно розпочалося електронне врядування, так само, як і науковці не чітко визначають появу електронного уряду, що з'явився до електронного врядування. Як показав аналіз відповідної літератури, автори мають тенденцію показувати ретроспективні події в галузі електронного врядування або електронного уряду в контексті окремих країн або регіонів. Також часто стверджується, що витоки електронного управління в усьому світі тісно пов'язані з концепцією "Інформаційна супермагістраль" ("Information Super Highway"), яка приписується колишньому віце-президенту Сполучених Штатів Америки Ал Горю у 1990-х роках. Інформаційна супермагістраль як поняття визначалась значною мірою з точки зору інформаційної інфраструктури на національному рівні такими країнами, як Канада, Сполучені Штати Америки, Великобританія, Австралія та Індія.

Як стверджують Мухаммед та Абу Момтаз [7], основна ідея електронного врядування пов'язана з мантрою "розміщення уряду в Інтернеті", яка вперше з'явилася в технологічно розвинених західних країнах у 1990-х роках. На цих ранніх стадіях акцент робився на зменшенні публічних витрат за рахунок підвищення ефективності, і мало згадувалося про участь громадян в управлінні.

Ще одним важливим моментом, який слід зазначити в еволюції електронного врядування, є те, що адаптація ІКТ у публічному секторі, як правило, відстає від такої у приватному секторі. У 1980-х та 1990-х роках комерційні організації все більше приймали та викори-

стовували ІКТ для підвищення якості своїх послуг для клієнтів, що сприяло підвищенню ефективності, швидкості та зручності послуг приватного сектору. Впровадження ІКТ у бізнесі називалося електронною комерцією, що включало використання банкоматів, електронних покупок, інтеграції кабельного телебачення з Інтернетом та багато іншого. Таким чином, діяльність у галузі електронної комерції включала функціонування інформаційних систем у бек-офісах, а також таких, що забезпечували взаємодію з клієнтами. Тим часом усі ці заходи не стосувались операційної діяльності органів влади, які лише пізніше приєдналися до спроб використання ІКТ у своїй діяльності. Причому початкові розробки електронного врядування призвели лише до часткової автоматизації діяльності органів влади, зокрема, щодо надання публічних послуг.

На думку дослідників, електронне врядування у будь-якій країні розвивається відповідно до чотирьох етапів: інформування, взаємодія, транзакція, трансформація. Але, на наш погляд, до цих чотирьох етапів слід додати ще п'ятий — інституціоналізацію.

1. На першому етапі електронне врядування означає бути присутнім у мережі Інтернет, надаючи громадськості та бізнесу відповідну інформацію. Формат веб-сайтів органів влади на даному етапі подібний до формату брошури чи листівки. Цінність для громадськості полягає в тому, що багато інформації про діяльність органів влади стає загальнодоступною, що підвищує їх прозорість і відкритість. Внутрішньо органи влади також можуть поширювати інформацію один для одного електронними засобами, як-от: Інтернет.

2. На другому етапі взаємодія між владою та громадськістю, між владою та бізнесом стимулюється різними програмами. Є можливість задавати питання електронною поштою, користуватися пошуковими системами та завантажувати форми та документи. Все це заощаджує час і надає можливість доступу 24 години на добу. Внутрішньо органи влади використовують локальні мережі, Інтранет та електронну пошту для спілкування та обміну даними.

3. На третьому етапі складність технологій зростає, але зростає й їхня цінність для клієнтів. Можна здійснити певні повні операції, не відвідуючи органи влади. Прикладами таких онлайн-сервісів є подання податку на прибуток, подання податку на майно, продовження/поновлення ліцензій, отримання паспортів і віз та онлайн-голосування. У відносинах з бізнесом органи влади впроваджують заявки на електронні закупівлі. Внутрішні процеси повинні бути перебудовані, щоб забезпечити якісне обслуговування. Третій етап складний через проблеми безпеки та персоналізації. Так, для забезпечення легальної передачі послуг знадобляться цифрові (електронні) підписи, що може потребувати внесення змін до законодавства.

4. Четвертий етап — це досягнення такого стану, коли всі інформаційні системи інтегровані і громадськість може отримати послуги за одним (віртуальним) аккаунтом. Кінцевою метою цього етапу є створення єдиної точки контакту для всіх служб. Складність у досягненні цієї мети має головним чином внутрішнє походження, адже виникає необхідність кардинальної зміни культури, процесів та відповідальності в рамках

системи органів влади. Зокрема публічні службовці в різних органах і відомствах повинні спільно працювати плавно і безперешкодно. На цьому етапі економія витрат, ефективність та задоволеність клієнтів досягають найвищих можливих рівнів.

5. П'ятий етап — це перехід до інтерактивної демократії. На додаток до інтегрованих та повністю виконуваних онлайн-сервісів, пропонується можливість персоналізації веб-сайтів. Завдяки цим та іншим додатковим функціям відвідувачі можуть персоналізувати веб-сайти, надавати відгуки, коментарі та користуватися безліччю складних функцій, розроблених для підвищення демократичної чуйності та відповідальності керівництва органів влади.

Після спроби простежити походження електронного врядування, доцільно стисло окреслити різні парадигми в публічному управлінні з метою обґрунтування, чому електронне врядування насправді має розглядатися як окрема парадигма у цій сфері.

На думку Сомера та Левіна [8], парадигма — це "світогляд, загальна перспектива, спосіб розбиття складності реального світу...". Надалі автори підкреслюють складність розуміння цього терміну, наводячи як приклад Куна, який у 1970 р. першим використав цей термін у своїй роботі, але згодом застосував його більше двадцяти разів у різних значеннях [8]. Також Генрі [3], хоча визнаючи, що термін "парадигма" є дещо перевантаженим, вказує на те, що немає іншого кращого терміну, який би передав концепцію самоідентичності певної сфери та визначення її динаміки. Поділяючи цю думку Генрі, ми використовуємо нижче поняття "парадигма" саме для позначення самоідентичності публічного управління та визначення динаміки його розвитку.

Парадигма 1: Політико-адміністративна дихотомія. Ключовим аспектом цієї парадигми було відмежування публічного управління від політики. Поділ влади на три гілки розглядався як ще одне підтвердження цього поділу політичних і адміністративних функцій уряду. Суттєва увага в цій парадигмі також приділялась місцю публічного управління серед інших соціальних наук.

Парадигма 2: Наукове публічне управління. Ця парадигма пов'язана з формулюванням перших засадничих наукових принципів публічного управління. У цей період (1930-ті та 1940-ві роки) також відчувався високий попит на державних адміністраторів як у публічному, так і у приватному секторі, що було пов'язано з їхнім управлінським досвідом.

Парадигма 3: Державне управління як політична наука. У цей період науковці активно переглядали місце публічного управління як наукової галуззі, переважно вважаючи його як одну з політичних наук. Також дещо знизився інтерес до публічного управління як науки, особливо у США.

Парадигма 4: Публічне управління як адміністративна наука. Ця парадигма виникла головним чином внаслідок зневаги, яку виявили до публічного управління політологи. На думку прибічників цієї парадигми, публічне управління є саме адміністративною наукою, адже адміністрування є адмініструванням незалежно від того, де воно здійснюється. Також акцентувалось на тому, що в основу публічного управління має бути покладена організаційна теорія. Але поряд з цим на відміну від

попередньої дана парадигма прагнула відкинути "публічність", вважаючи, що немає різниці між адмініструванням у публічному, приватному або третьому секторі. Це певним чином "розмивало" межу між приватною та публічною сферами.

Парадигма 5: Публічне управління як міждисциплінарна наука. За словами Генрі [3], на початку 1970-х років приділення уваги місцю публічного управління серед інших соціальних наук зменшується, адже публічне управління починає вважатися самостійною, але міждисциплінарною наукою. Міждисциплінарний характер публічного управління став усвідомлюватися все більше, коли науковці в цій галузі почали цікавитись суміжними галузями, такими як політологія, політична економія, соціологія та інші. Одним із важливих моментів є те, що, спираючись на організаційну теорію та науку про управління, науковці з публічного управління намагалися створити автономну навчальну програму з ґносеологічною унікальністю [3]. Це призвело до того, що в університетах публічне управління почало викладатись як самостійна галузь, а не частина політичних наук або менеджменту.

Парадигма 6: Публічне управління як новий публічний менеджмент. У рамках даної парадигми увага акцентується на тому, як зробити владу більш економічною та ефективною у наданні послуг населенню. У цей період створюється багато моделей, що отримали загальну назву Нового публічного менеджменту (НПМ).

Парадигма 7: Державне управління як врядування. Для того, щоб уникнути недоліків НПМ була запропонована концепція врядування, а згодом належного врядування. За словами Торнхілла [9], концепція врядування увійшла в сферу публічного управління ще у 1980-х роках як теоретична конструкція, але набула поширення лише у другій половині 1990-х років.

Парадигма врядування наголошує на переході від розгляду органів влади як єдиного драйвера суспільного розвитку до визначення та визнання у цьому процесі інших стейкхолдерів, а саме громадян та бізнесу як однаково здатних формувати публічний дискурс та брати участь у керуючих процесах. Врядування, як поняття, хоч і відображає об'єднання суспільних стейкхолдерів в процесі управління, не має універсального значення.

Міноуг, Полідано та Хулме [5] стверджують, що врядування повинно охоплювати чотири основні аспекти. По-перше, це легітимність органів влади. По-друге, підзвітність, яка передбачає існування механізмів і систем, які забезпечують, що посадові особи та носії політичних посад нестимуть відповідальність перед людьми за свої дії чи бездіяльність та (не)використання публічних ресурсів. По-третє, компетентність публічних службовців та установ у здійсненні публічної політики, що призводить до ефективного надання послуг. По-четверте, у всій системі публічного управління повинно бути дотримання закону та захист прав людини.

Різні автори розглядають як ключові компоненти для належного врядування: ефективний уряд, успішний приватний сектор плюс ефективне громадянське суспільство, які використовують у взаємодії партисипативний підхід. Також "неналежне врядування", на думку Місураки [6], характеризується персоніфікацією влади, корупцією, і безвідповідальністю.

Парадигма 8. Публічне управління як електронне врядування. З точки зору парадигм у сфері державного управління, електронне врядування можна розглядати з різних позицій. По-перше, якщо аргумент Чадвіка [2] про те, що впровадження ІКТ в управлінні в основному сприяло тому, щоб уряд був ефективним у наданні послуг, буде висунутий на перший план, електронне врядування може розглядатись як складова НПМ, оскільки саме тут переважала тема ефективності та результативності влади. У цьому випадку впровадження ІКТ в уряді може розглядатись лише як інструмент, який покликаний забезпечити досягнення цілей НПМ. Однак ця думка ігнорує той факт, що у сфері електронного врядування ІКТ використовуються не лише в операційній діяльності органів влади, а радше використовуються для взаємодії органів влади і посадових осіб з іншими суспільними стейкхолдерами.

По-друге, можна стверджувати, що впровадження ІКТ в управлінні публічними справами посилює демократичні практики в суспільстві [6]. Особливо це стосується покращення обміну інформацією між органами влади та іншими суспільними стейкхолдерами. Зокрема ІКТ дають можливість як органам влади, так і громадянам взаємодіяти один з одним, тим самим покращуючи належне врядування. Оскільки впровадження ІКТ у публічному управлінні мають на меті покращити доступ, прозорість та підзвітність, то у цьому випадку електронне врядування можна розглядати як складову концепції врядування/належного врядування.

Проте, на наш погляд, електронне врядування слід розглядати як самостійну парадигму публічного управління, оскільки впровадження ІКТ суттєво змінило його характер. Це правильно, як з точки зору внутрішньої діяльності органів влади, так і з точки зору їх взаємодії з іншими стейкхолдерами. Слід визнати і те, що електронне врядування сильно впливає на розвиток і в інших галузях, як-от: технології ІКТ та електронна комерція, які також впливають на електронне врядування.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Хоча можна стверджувати, що електронне врядування може бути "вписаним" або в парадигму нового публічного менеджменту, або у парадигму врядування, на наш погляд, електронне врядування є новою парадигмою публічного управління, оскільки електронне врядування не лише кардинально змінює і переосмислює взаємодію між органами влади та іншими суспільними стейкхолдерами, а й запроваджує новий спосіб координації, планування, формулювання та реалізації рішень й дій у публічному управлінні.

Але електронне врядування також представляє нові виклики довірі громадян до органів влади. Необхідно забезпечити безпеку цифрових транзакцій та комунікацій; конфіденційність повинна бути захищена, а громадяни повинні мати можливість контролювати особисті дані та того, хто має доступ до них. І це знов-таки підкріплює висловлену вище тезу про те, що кібербезпека є суспільним благом. Огляд систем кібербезпеки є пріоритетним завданням для подальших досліджень у цьому напрямі.

Література:

1. Глобальные риски 2019 года: оружие массового уничтожения и экстремальная погода. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/01/23/infografika/mir/globalnye-riski-2019-goda-oruzhie-massovogo-unichtozheniya-i-ekstremalnaya-pogoda> (дата звернення 24.12.2019).

2. Chadwick A. Internet politics: States, citizens and new communication technologies. Oxford: Oxford University Press. 2006.

3. Henry N. Paradigms in Public Administration. Public Administration Review, Volume 35 (4). 1975. PP. 378—386.

4. Jain Palvia S. C. and Sharma S. S. E-government and e-governance: Definitions. Domain framework and status around the world Accessible on. 2007. URL: http://www.iceg.net/2007/books/1Z1_369.pdf. Accessed on 1/1/2013 (дата звернення 03.12.2019).

5. Minogue M., Polidano C. and Hulme D. Beyond the New Public Management: Changing ideas and practices in governance. Edward Elgar Pub (November 1999). 328 p.

6. Misuraca G. C. E-Governance in Africa: From theory to action. New Jersey: World Press. 2007.

7. Muhammad M. I. and Abu Momtaz S. A. Understanding e-governance: A theoretical approach. Journal of Asian Affairs. Volume 29 (4). 2007. PP. 29—46.

8. Somekh B. and Lewin C. Research methods in Social Sciences. London: Sage Publications. 2005.

9. Thornhill C. The domain of Public Administration. Journal of Public Administration. Volume 41 (1). 2006. PP. 793—806.

References:

1. 2019 global risks: weapons of mass destruction and extreme weather. available at: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/01/23/infografika/mir/globalnye-riski-2019-goda-oruzhie-massovogo-unichtozheniya-i-ekstremalnaya-pogoda> (Accessed 24 Dec 2019).

2. Chadwick, A. (2006), "Internet politics: States, citizens and new communication technologies", Oxford: Oxford University Press.

3. Henry, N. (1975), "Paradigms in Public Administration", Public Administration Review, Volume 35 (4), pp. 378—386.

4. Jain Palvia, S.C. and Sharma, S.S. (2007), "E-government and e-governance: Definitions". Domain framework and status around the world Accessible on. available at: http://www.iceg.net/2007/books/1Z1_369.pdf. Accessed on 1/1/2013 (Accessed 3 Dec 2019).

5. Minogue, M., Polidano, C. and Hulme, D. (1999), Beyond the New Public Management: Changing ideas and practices in governance, Edward Elgar Pub, USA.

6. Misuraca, G.C. (2007), E-Governance in Africa: From theory to action, World Press, New Jersey, USA.

7. Muhammad, M.I. and Abu Momtaz, S.A. (2007), "Understanding e-governance: A theoretical approach", Journal of Asian Affairs, vol. 29 (4), pp. 29—46.

8. Somekh, B. and Lewin, C. (2005), Research methods in Social Sciences, Sage Publications, London, UK.

9. Thornhill, C. (2006), "The domain of Public Administration", Journal of Public Administration, vol. 41 (1), pp. 793—806.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2020 р.